

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle Ilmastorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä

VN/27347/2021

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Yleistä

Ilmastorahasto Oy:n edeltäjä Vake Oy perustettiin vuonna 2016 vauhdittamaan uuden taloudellisen toiminnan luomista Suomeen. Tavoitteena oli edistää digitalisaation ja ilmastonmuutoksen torjunnan innovaatio-, investointi- ja teollisen mittakaavan skaalaustoimintaa.

Ilmastorahasto Oy:n toiminnan laajentaminen yhä useampien innovaatio-, pilotointi- ja skaalaushankkeiden käynnistämiseksi ja vauhdittamiseksi on Suomen tulevan menestyksen kannalta tärkeää. Suomen tavoitteet hiilineutraaliudesta vuonna 2035 edellyttävät merkittäviä uusia työkaluja ja lisäpanostuksia puhtaiden teknologioiden kehittämiseksi. Digitalisaatio on vihreän siirtymän vauhdittamisen tärkein työkalu, ja myös Suomen elinkeinoelämän tulevaisuuden kilpailukyvyin kivijalka.

Ilmastorahasto Oy ei kilpaile alan muiden julkisten toimijoiden kanssa, vaan täydentää niiden tarjoomaa. Yhtiö ei myöskään kilpaile markkinaehtoisten toimijoiden kanssa, vaan toimii innovaatioketjun siinä kohdassa, jossa tällä hetkellä on markkinapuute. Yhtiö auttaa toiminnallaan merkittävästi Suomen etenemistä kohti neljän prosentin TKI-intensiteettitavoitetta vuoteen 2030 mennessä, ja edistää uusien korkean lisäarvon liiketoimintojen skaalausta suomalaisessa omistuksessa.

Ilmastorahaston toiminnan volyymi on saatava huomattavasti nykyistä isommaksi ja yhtiö tarvitsee myös uusia rahoitustyökaluja. Kysyntää nykyisen kaltaiselle rahoitukselle on merkittävästi enemmän kuin tarjontaa, ja lisäksi yhtiön tulisi kyetä vauhdittamaan entistä merkittävämpiä, radikaalimpia, korkeariskisempiä ja siten myös korkeamman tuottopotentiaalain hankkeita.

Suomen kestävä kasvun ohjelmarahoituksen vähentyessä lähivuosina tarve muista lähteistä tulevalle vihreää siirtymää ja digitalisaatiota edistävän teknologian kehittämisrahoitukselle kasvaa. Seuraavat 5 vuotta ovat ratkaisevat Suomen asemoituessa vihreää siirtymää tukevan teknologian ja digitaalisten ratkaisujen kehittämisessä ja tuottamisessa. Suomella on mahdollisuus rakentaa ilmastonmuutosta torjuvasta ja vihreää siirtymää edistävästä teknologiasta ja toimintamalleista korkeaa lisäarvoa tuottava hyvinvoinnin tukijalka.

Yksityiskohtaiset kommenttimme lakiehdotukseen

Kiitämme hallituksen esityksessä tehtyä määrittelyä Ilmastorahasto Oy:n tehtäväkentästä, johon kuuluu ilmastonmuutosta torjuvien ratkaisujen ja teollisuuden vähähiilisyiden

vauhdittaminen sekä digitalisaation edistäminen. Korostamme, että digitalisaation edistäminen sisältää muutakin kuin ilmastonmuutoksen torjuntaan tai vähähiilisyteen liittyvää toimintaa.

Pidämme tärkeänä, että yhtiön omistajaohjaus on työ- ja elinkeinoministeriöllä.

Näkemyksemme mukaan **on välttämätöntä, että Ilmastorahastolle annetaan mahdollisuus käyttää rahoitusinstrumenteissaan valtiontukea.** Epäsymmetristen sijoitusehtojen mahdollistaminen on yksi keino tähän. Hallituksen esityksessä korostetaan kuitenkin, että tuottovaatimuksesta ei voi luopua kokonaan ja vaaditaan toiminnan "itsekkannattelevuutta". Tämä vaatimus vesittäisi yhtiön toiminnan vaikuttavuuden, koska kiinnostavimmat, nykyisiä toimintatapoja eniten disruptoivat toimintamallit ja ratkaisut ovat lähes poikkeuksetta riskialttiimpia kuin nykyistä toimintaa inkrementaalisesti parantavat toimet. Mikäli kaikilla Ilmastorahaston rahoittamilla hankkeilla tulee olla pitkän tähtäimen tuottovaatimus, mielenkiintoisimmat hankkeet jäävät käynnistymättä. **Ehdotamme siksi, että kaikkien hankkeiden rahoituspäätösten pitkän aikavälin tuottovaatimuksesta luovutaan.** Se mahdollistaisi todellisten edelläkävijä-ratkaisujen kehittämisen ja vauhdittaisi Suomen edelläkävijyyttä vihreässä siirtymässä ja digitalisaatiossa. Todennäköisesti tuottovaatimuksesta luopuminen ei pitkällä aikavälillä edes heikentäisi yhtiön taloudellista kannattavuutta, vaan parantaisi sitä.

Suomen kestävä kasvun ohjelman (RRF) rahoitus vihreän siirtymän edistämiseksi vähenee merkittävästi vuoden 2023 jälkeen, ja RRF-ohjelman digitalisaatorahoitus on kaiken kaikkiaan aivan liian vähäistä. Rahoitustarve vihreän siirtymän ja digitalisaation pilotointi- ja skaalaus-hankkeisiin kuitenkin kasvaa koko 2020-luvun ajan. Ilmastorahaston tehtävä on toimia merkittävänä rahoitustahona näiden hankkeiden vauhdittamisessa. Siksi **yhtiön tulee kyetä 1-2 vuoden kuluessa nostamaan rahoitusvolyymiään vuositasolla vähintään 300 miljoonaan euroon.** Yhtiön tulee siksi voida käyttää sille varattua 300 miljoonan euron siirtomäärärahaa valtiontukea sisältävään toimintaansa. Määrärahaa ei tule käsitellä finanssisijoituksena, jolta valtio edellyttäisi tuottoa. Yhtiöllä tulee olla sen lisäksi riittävästi lisärahoitusta, joka turvaa toiminnan noin 300 miljoonan euron vuosivolyymin vuodesta 2024 vuoteen 2028. Rahoitus tulee järjestää valtioneuvoston parhaaksi katsomalla tavalla, esimerkiksi myymällä tarvittaessa Neste Oyj:n osakkeita.

Hallituksen esityksessä poissuljetaan suoran tuen myöntämisen mahdollisuus. Suora tuki nousi Ilmastorahaston edeltäjää Vakea perustettaessa Teknologiateollisuuden jäsenyrityksille teke-mässämme kyselyssä eniten toivotuksi rahoitusinstrumentiksi. **Ehdotamme, että suoran tuen mahdollisuutta ei kategorisesti kiellettäisi laissa.** Lisäksi on tärkeää huolehtia Ilmastorahaston, Business Finlandin ja muiden valtion rahoitustahojen saumattomasta yhteistyöstä merkittäviä hankkeita koskevien sijoitus- ja avustuspäätösten valmistelussa.

Pidämme tärkeänä, että vuoden 2022 aikana arvioidaan laaja-alaisesti Ilmastorahasto Oy:n käynnistymisen onnistuminen. Tällöin tulee **arvioida myös ilmastorahaston rahoitusinstrumentit, markkinakysyntä nyt luotaville uusille instrumenteille sekä selvittää yrityssectorilta mahdollisten vihreää siirtymää tai digitalisaatiota vauhdittavien lisäinstrumenttien tarve.** Lisäksi samassa yhteydessä tulee arvioida mahdollisen lisäpääomituksen tarve ja Ilmastorahaston pääoman määrä suhteessa toiminnan jatkuvuuteen.

Rahaston toiminnassa ja toiminnan arvioinnissa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että **markkinoilla säilyy tasavertainen kilpailuasetelma eivätkä epäsymmetriset rahoitusehdot tai muut valtiontuet syrjäytä yksityistä rahoitusta tai vääristä markkinoita.**

Kunnioittavasti
Teknologiateollisuus ry

Matti Mannonen, johtaja, Uudistuva teollisuus
puh. 040 544 7047
etunimi.sukunimi@teknologiateollisuus.fi